

פרוזבול* אינו משמיט.
זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן.
כשראה שנמנעו העם מלהלוות זה את זה,
ועוברין על מה שכתוב בתורה שנאמר: "הישמר לך פן יהיה דבר..."

(דברים טו, ט)

התקין הלל הזקן פרוזבול.

זה הוא גופו של פרוזבול:

"מוסר אני לכם, איש פלוני ופלוני הדיינים שבמקום פלוני,
שכל חוב שיש לי, שאגבנו כל זמן שארצה",

והדיינים חותמין מלמטן, או העדים.

(מסכת שביעית, פרק י, משנה ג-ד)

*פרוזבול – תעודה המעבירה חוב לרשות בית הדין.

ד
שטר פרוזבול
לז ולאזרים בשליחתם

אנחנו החתומים מטה מאשרים בזה, כי אנו לקדמנו
 ובשליחתך ובהסמכתך ויש לי ול...
 ובקנין מה על אנשים ועל בנקים. הריני מוסר לבית הדין
 הדין...
 חוב שיש לכל אחד מאתנו שיגבה כל אחד מאתנו חובו כל זמן
 שירצה.
 ואם אין מועילה מסירה אלא לפני ביד, הריני מוסר למנינם
 בשמי ובשליחות שולחי דגיל שכל חוב שיש לכל אחד מאתנו
 שיגבה כל אחד מאתנו חובו כל זמן שירצה.
דוגמא
 דגיל...
 כראמור רבנו, מר מילי דפרובולא על החובות
 לתורש...
 מיום...
 נאום...
 נאום...

א. יתביע שטר שיש משפחה וכו'...
 ב. יתנוהו שליח ואשר
 החובות, ויחיל על החובות שטריו עד רצו המיני, ולכן יתנוהו כמאריך כחובת
 גם כשתש שטח הפרובול (בכפוף בפרק ר' אהרן ב' ג. במקום שכתוב ובשליחות...
 ובנוי, שטר, רבקה, ורול, או כל מה שאינו שטר...
 לו (בפרק ר' ג. ה. יאמר בפירושין תן שטר וכו' ואם אין וכו' שארצה, ואחרי יתחמו.

- מדוע התקין הלל פרוזבול? האם תקנה זו לא שומטת את מהות שמיטת החובות?
- על מי בא הפרוזבול להגן?
- מה דעתכם על התקנה? האם ישנן דרכים אחרות להשיגה?
- חכמים רבים לאורך הדורות קישרו בין תקנתו של הלל לבין הפסוק מתהילים (ק"ט):
 "עת לעשות לה', הפרו תורתך". הסבירו כיצד קשור פסוק זה לתקנתו של הלל?
- מה אנו יכולים ללמוד ממעשיו של הלל על כוחם של חכמים ביחס לתורה שבכתב?
- מה אנו יכולים ללמוד ממעשיו של הלל על היחס שבין שימור המסורת לבין התחדשות, בהתאם לתקופה שבה האדם נמצא?

מה דעתכם על היוזמה של ח"כ רות קלדרון? האם לדעתכם זו הדרך הנכונה לממש את מצוות שמיטת החובות?

לא כולם חושבים ששמיטת החובות ההלכתית תומכת בהכרח בחלשים:
 הדברים נשמעים סוציאליים להפליא, אבל מצוות השמטת כספים וויתור על תביעות חוב שווה לעניים ולעשירים כאחת.
 ברור שיותר עשירים ירוויחו ממימוש מצווה זו מאשר עניים, שהרי הם הלווים הגדולים. ועוד, מצוות השמטת החובות גורמת
 בהכרח לכך שבעלי ממון יימנעו מלהלוות סמוך לשמיטה, ותקנת הפרוזבול על ידי הלל החסיד תוכיח.
 ומי יסבול יותר? פשיטא שהעניים!
 (הרב ישראל רוזן, 'השמיטה איננה סוציאלית', מקור ראשון, מוסף שבת, גיליון בעלותך תשע"ד, 6.6.14)

- מה מוסיף הרב רוזן לראיית הקשיים שבמימוש שמיטת החובות?
- האם הפרוזבול, שתיקן הלל, יסייע לדעתכם למתן את חוסר השוויון שמעלה הרב רוזן? כיצד?

משמיטה למעשה

בחרו את אחד מהנושאים שלהלן או נושא אחר שמעניין אתכם. חשבו האם נכון שיתקיים בו שינוי.
 אם כן, מדוע? בדקו: מה משתנה בו? מהן העמדות בעד ונגד השינוי? מהי עמדתכם?
 הצעות לבחינת תחומים משתנים: לימוד תורה לנשים, עליית יהודים להר הבית, מקומן של נשים בבית הכנסת, 'היתר מכירה', היחס
 להומוסקסואלים ועוד.